

Nr 326.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1947/48 till folkskoleseminarierna m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(Statsutskottets utlåtande nr 193.)

Till Konungen.

Sedan Kungl. Maj:t i propositionen nr 1 under åttonde huvudtiteln, punkt 191, föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, beräkna vissa anslag för budgetåret 1947/48 till folkskoleseminarierna, har Kungl. Maj:t i propositionen nr 230 framlagt närmare förslag i ämnet.

I. Seminarieorganisationen.

Kungl. Maj:t har (avdelning I, s. 3—30 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 18 april 1947) föreslagit riksdagen att besluta, att folkskoleseminarieorganisationen skall utvidgas på sätt departementschefen närmare förordat.

Såsom av den av departementschefen lämnade redogörelsen framgår har det sedan några år allt starkare framträdande behovet av en ökad utexamination av folkskollärare föranlett statsmakterna till en successiv utvidgning av folkskoleseminarieorganisationen. Trots de hittills vidtagna åtgärderna i syfte att minska lärarbristen är läget i fråga om lärartillgången allvarligt. För närvarande föreligger en brist på omkring 700 lärare. Ett bibehållande av den nuvarande seminarieorganisationen oförändrad skulle leda till att denna brist komme att under budgetåren 1947/52 ytterligare skärpas och för budgetåret 1956/57 uppgå till icke mindre än omkring 4 000 lärare.

Riksdagen är ense med departementschefen därom, att den sålunda föreliggande situationen kräver genomgripande åtgärder för att få till stånd en ökad utexamination av folkskollärare. Riksdagen har därför ansett sig böra bifalla departementschefens förslag angående upprättandet av provisoriska seminarier från och med budgetåret 1947/48 i Göteborg (omfattande en 4-årig och två 2-åriga linjer samt avsett enbart för kvinnliga elever) och i Jönköping (omfattande en 4-årig och en 2-årig linje) samt — därest lokalförhållandena det medgiva — från och med budgetåret 1948/49 i Härnösand (omfattande två 4-åriga linjer) och i Linköping (omfattande en 4-årig och en 2-årig linje och avsett enbart för kvinnliga elever). I likhet med departementschefen anser riksdagen beträffande sistnämnda seminarium dock lämpligt, att en avdelning av den 2-åriga linjen intages redan hösten 1947 för att under nästa läsår tillhöra det nuvarande seminariet och påföljande år överflyttas till det nya.

Departementschefen har vidare föreslagit, att — för så vitt lokalförhållandena det medgiva — från och med budgetåret 1948/49 ett provisoriskt seminarium, omfattande två 4-åriga linjer, upprättas i Kristianstad. Enligt föreliggande byggnadsplaner skulle lokaler för seminariet anordnas i tre Vendes artilleriregemente förut tillhörande kasernbyggnader, nämligen den s. k. södra kasernen, sjukstugan och exercishuset, vilka stå outnyttjade sedan regementet inflyttat i nya kaserner utanför staden. Kostnaderna för dessa byggnaders iordningställande för seminariets behov hava av byggnadsstyrelsen beräknats till 875 000 kronor.

Riksdagen delar departementschefens uppfattning, att ett provisoriskt seminarium bör upprättas i Kristianstad. Riksdagens vederbörande utskott har emellertid vid besök i Kristianstad funnit förutsättningar föreligga för en annan förläggning av seminariet än den av departementschefen föreslagna. I den s. k. östra kasernen kunna nämligen förhållandevis goda lokaler ställas till seminariets förfogande, lokaler vilka icke torde kräva ombyggnadsarbeten av den omfattning som enligt det tidigare projektet skulle erfordras. Förutom den kostnadsbesparing, som härigenom kan stå att vinna, anser riksdagen det icke uteslutet, att byggnadsarbetena beträffande lokalerna i östra kasernen kunna bedrivas så, att seminariet kan börja sin verksamhet där instundande höst, ett förhållande som måste tillmätas stor betydelse i lärarfrågans nuvarande läge. Riksdagen förutsätter, att Kungl. Maj:t skyndsamt låter närmare utreda möjligheterna för seminariets förläggning till östra kasernen och därest en sådan lösning av lokalfrågan visar sig ändamålsenlig vidtager åtgärder för lokalernas iordningställande för ändamålet.

I motionerna I: 281 och II: 421 har framställts förslag om upprättandet i Växjö av ett provisoriskt seminarium. För att bilda sig en närmare uppfattning om möjligheterna för ett realiserande av detta förslag har riks-

dagens vederbörande utskott avlagt besök i Växjö. Enligt erbjudande av Växjö stad skulle staden bekosta iordningställande av lokaler för seminariet i det s. k. vårdhemmet i staden. Ehuru dessa lokaler i vissa avseenden — särskilt beträffande storleken — giva anledning till erinringar, anser likväl riksdagen förutsättningarna i stort sett goda för anordnandet därstädes av ett provisoriskt seminarium, omfattande förslagsvis en 4-årig och en 2-årig linje. Härigenom skulle erhållas en välbehövlig förstärkning av seminarieorganisationen. Riksdagen anser det icke osannolikt, att lokalerna kunna iordningställas under innevarande sommar och seminariet träda i verksamhet hösten 1947. Med hänsyn till de fördelar, som skulle vara förknippade med att ytterligare ett provisoriskt folkskoleseminarium upprättades, och då Växjö ur olika synpunkter enligt riksdagens mening väl lämpar sig såsom förläggningsort för en dylik läroanstalt, bemyndigar riksdagen Kungl. Maj:t att pröva och avgöra huruvida ett provisoriskt seminarium bör anordnas jämväl i Växjö. Skulle beslutet gå i positiv riktning ankommer det på Kungl. Maj:t att i huvudsaklig anslutning till det av Växjö stad i skrivelse till Kungl. Maj:t av den 23 april 1947 gjorda erbjudandet träffa avtal med staden rörande lokalfrågans ordnande m. m.

Riksdagen förutsätter, att någon särskild hyresersättning till respektive städer icke skall utgå för utnyttjande av vissa utanför de egentliga seminarielokalerna för undervisningen behövligen utrymmen.

I detta sammanhang vill riksdagen framhålla angelägenheten av att de byggnadsarbeten, som äro en förutsättning för seminarieorganisationens utbyggnad på här ovan angivet sätt, bedrivs med största möjliga skyndsamt.

I enlighet med departementschefens förslag bör nästa läsår såsom en tillfällig åtgärd intagas en klassavdelning av 4-årig linje vid ett vart av seminarierna i Uppsala och Lund.

Från och med läsåret 1945/46 höjdes antalet elever i seminarieklasserna från 24 till 28. Departementschefen har nu i överensstämmelse med av seminariesakkunniga framställt förslag, vilket skolöverstyrelsen biträtt, ansett sig böra föreslå en ytterligare höjning av elevantalet i seminarieklasserna från 28 till 32. Departementschefen har uttalat förhoppningen att detta skall kunna bli en åtgärd av övergående natur. Ur pedagogisk synpunkt måste en åtgärd av detta slag medföra betydande olägenheter. I rådande allvariga läge har riksdagen emellertid liksom departementschefen funnit sig böra godtaga de sakkunnigas ifrågavarande förslag. Riksdagen vill likväl framhålla, att det på sina håll på grund av lokalernas otillräcklighet icke rimligen låter sig göra att inrymma klasser med upp till 32 elever. I sådana fall torde givetvis elevantalet böra fastställas till det lägre antal, som kan befinnas lämpligt.

Vad departementschefen i detta sammanhang föreslagit med avseende å

personalfrågor m. m. har icke givit riksdagen anledning till erinran eller uttalande.

Under återopande av vad sålunda anförts får riksdagen anmäla, att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionerna I: 281 och II: 421, beslutat, att seminarieorganisationen skall utvidgas på sätt riksdagen i det föregående anfört.

II. Anslagsberäkningar.

1:o **Folkskoleseminarierna: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (avdelning II, punkt 1, s. 30—43) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1947/48, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för folkskoleseminarierna, vilka föranledas av vad departementschefen anfört, dels godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för folkskoleseminarierna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1947/48, dels ock till Folkskoleseminarierna: Avlöningar för budgetåret 1947/48 anvisa ett förslagsanslag av 6 118 000 kronor.

Riksdagen har icke funnit anledning till erinran mot de av departementschefen framlagda kostnadsberäkningarna beträffande folkskoleseminariernas avlöningsanslag för nästa budgetår.

Med hänsyn till den ståndpunkt riksdagen i det föregående under avdelning I intagit till frågan om upprättandet av provisoriska seminarier böra medel ställas till Kungl. Maj:ts förfogande för möjliggörande av att de ifrågasatta seminarierna i Kristianstad och Växjö kunna börja sin verksamhet hösten 1947. Vid dessa seminarier torde för nästa budgetår icke någon annan ordinarie personal behöva anställas än rektorer, vilka böra placeras i avlöningsgrupp II. Vad beträffar de i avlöningsstaten ingående förslagsvis beräknade posterna torde någon uppräknings av desamma icke vara erforderlig. Däremot har riksdagen höjt de obetecknade posterna till arvoden åt seminariebibliotekarier och åt biträden på rektorsexpeditionerna med respektive 1 600 kronor och 1 600 kronor till respektive 28 000 kronor och 20 300 kronor. Avlöningsanslagets slutsumma har med anledning härav höjts till $(6\,118\,000 + 1\,600 + 1\,600 =) 6\,121\,200$ kronor.

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionerna I: 281 och II: 421,

dels bemyndigat Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1947/48, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för folkskoleseminarierna, vilka föranledas av vad riksdagen i det föregående anfört;

dels godkänt följande avlöningsstat för folkskoleseminarierna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1947/48:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> . . .	kronor	3 160 000	
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:			
a. Arvoden åt seminarieläkare m. m., <i>förslagsvis</i>	kronor	46 000	
b. Arvoden åt seminariebibliotekarier	»	28 000	
c. Arvoden åt biträden på rektors- expeditionerna	»	20 300	
d. Särskilda arvoden vid provårs- seminarier	»	49 200	
e. Tilläggsarvoden åt lärare vid kur- ser för utbildande av kyrkomusi- ker, <i>förslagsvis</i>	»	5 600	
f. Arvoden vid kurser för utbildande av hjälpklasslärare	»	12 100	161 200
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	»	2 395 000	
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	405 000	
		Summa kronor	6 121 200;

dels ock till Folkskoleseminarierna: Avlöningar för budgetåret 1947/48 under åttonde huvudtiteln anvisat ett förslagsanslag av 6 121 200 kronor.

2:o) **Folkskoleseminarierna: Omkostnader.** Kungl. Maj:t har (punkt 2, s. 43—47) föreslagit riksdagen att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1947/48 anvisa ett förslagsanslag av 666 300 kronor.

Under hänvisning till vad riksdagen under nästföregående punkt anfört har riksdagen vidtagit den ändringen i Kungl. Maj:ts förevarande förslag, att folkskoleseminariernas omkostnadsanslag för budgetåret 1947/48 uppräknats med 20 000 kronor och alltså uppförts med ett belopp av i runt tal 686 000 kronor. Riksdagen anmäler alltså, att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionerna I: 281 och II: 421, till *Folkskoleseminarierna: Omkostnader* för budgetåret 1947/48 under åttonde huvudtiteln anvisat ett förslagsanslag av 686 000 kronor.

3:o) **Folkskoleseminarierna: Materiel, böcker m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt 3, s. 47 och 48) föreslagit riksdagen att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1947/48 anvisa ett reservationsanslag av 185 000 kronor.

Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag har icke givit riksdagen anledning till annan erinran än att förevarande anslag på grund av vad riksdagen i det föregående anfört höjts med 20 000 kronor och alltså för nästa budgetår upptagits med ett belopp av 205 000 kronor.

Riksdagen anmäler alltså, att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionerna I: 281 och II: 421, till *Folkskoleseminarierna: Materiel, böcker m. m.* för budgetåret 1947/48 under åttonde huvudtiteln anvisat ett reservationsanslag av 205 000 kronor.

4:o) **Folkskoleseminarierna: Utrustning.** Kungl. Maj:t har (punkt 4, s. 48—50) föreslagit riksdagen att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1947/48 anvisa ett reservationsanslag av 300 000 kronor.

Under åberopande av vad riksdagen i det föregående anförts har riksdagen höjt förevarande anslag utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit med 15 000 kronor och alltså uppfört detsamma med ett belopp av 315 000 kronor. Riksdagen anmäler alltså, att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionerna I: 281 och II: 421, till *Folkskoleseminarierna: Utrustning* för budgetåret 1947/48 under åttonde huvudtiteln anvisat ett reservationsanslag av 315 000 kronor.

5:o) **Stipendier åt folkskollärare för vinnande av behörighet att undervisa i engelska.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 5, s. 50—53) har riksdagen till *Stipendier åt folkskollärare för vinnande av behörighet att undervisa i engelska* för budgetåret 1947/48 under åttonde huvudtiteln anvisat ett förslagsanslag av 150 000 kronor.

Stockholm den 28 juni 1947.

Med undersätlig vördnad.